

Jämställdhets- och jämlikhetsarbete på daghem

DET VAR EN GÅNG ett daghem där pedagogerna tillsammans med barnen forskade, undersökte, lekte, lärde ut och pysslade. Målen och innehållet i den pedagogiska verksamheten byggdes utgående från barnens intressen och förutsättningar. Pedagogerna upplevde att alla barn hade samma möjligheter att delta i daghemmets verksamhet.

Jämlikhets- och jämställdhetsplanen reflekterade vi inte desto mera över för den hade vi under kontroll. Eller så trodde vi. Men vad var det som hände sedan?

En pedagog deltog i ett seminarium kring jämställdhet och presenterade det hen lärt sig på daghemmet. Ett litet frö och en tanke började gro om att det här visste vi inte så mycket om och vi kom fram till att vi måste tänka om.

I VÅR FÖRÄNDRINGSPROCESS använde vi Kristina Henkels trestegsmodell för en jämställd förskola (2009) för att upptäcka våra genusfallor, särskilt de omedvetna. Hela personalen engagerade sig och målet var att upptäcka våra normer för att sedan kunna tänka om. Målet var inte att förändra barnen utan vårt sätt att bemöta dem.

PÅ VÅRT DAGHEM välkomnar vi alla barn

med deras namn. Vi bekräftar barnet; inte utseendet, kläderna eller liknande. Vi jobbar med att inte slentrianmässigt kommentera barnens arbeten med till exempel ”Fint, bra!” utan genom ett genuint intresse och genom att fråga ”Hur tänkte du?” eller ”Berätta mera!”.

Barngruppen lär sig snabbt vem som tar talutrymme och vem som stiger undan. Vi diskuterar tillsammans med barnen om regler för hur man kan undvika att avbryta varandra. Vi använder en ”talarsten”, vilket betyder att endast den som har stenen har rätt att prata medan de andra lyssnar. Vi har också infört en ”stopphand”, som betyder ”Vänta, jag lyssnar färdigt först på samtalet jag håller på med innan jag lyssnar på dig”. Barnen har tränat tillsammans för att göra detta till en gemensam regel. Vi jobbar också mycket i smågrupper.

VI HAR ÖVAT OSS i att under vissa stunder omskriva ordet ”inte” för att reflektera över hur mycket förbud vi har. Vi har gått igenom daghemmets urval av böcker och kontrollerat dem ur ett könsperspektiv. Vilket kön har huvudpersonerna och bipersonerna? Vilket kön har djuren i sagorna? Hurdana roller tilldelas flickor och pojkar och hurdana prinsess- och prinsförebilder vill vi ge barnen? Det har resulterat i att vi medvetet har köpt böcker med olika rollfördelning och familjekonstellationer. Vi lånar också sådana böcker på biblioteket.

VI HAR OBSERVERAT hur och av vem utrymmena på daghemmet används och då kunnat urskilja tydliga mönster. Barnen går ofta till samma rum och lek och kompisar. Det i sig är ingenting negativt, men det kan finnas osynliga regler i det. För att visa på nya möjligheter har vi byggt upp valdagar då barnen får välja bland olika aktiviteter. Det har resulterat i att barnen prövar nya lekmöjligheter med nya kompisar. Pedagogerna har också, till skillnad från tidigare då vi främst observerade och dokumenterade barnens fria lek, aktivt varit medaktörer i leken. Pedagogerna jobbar också för att inte dela in leksaker i pojk- och flicksaker utan presenterar dem likvärdigt för alla barn.

EN MYCKET VIKTIG DEL i processen har varit att involvera föräldrarna dels genom att förklara varför daghemmet vill jobba för jämställdhet och jämlikhet, dels genom att ta tillvara föräldrarnas kunskaper, idéer och önskemål.

Under projektets gång har det varit viktigt att vi pedagoger stöttat och hjälpt varandra exempelvis genom regelbundna diskussionstillfällen där vi tillsammans gått igenom framgångar och motgångar. Ett bra verktyg har också varit observationer. Genom att observera varandra och dokumentera det genom att anteckna eller videofilma tydliggörs omedvetna mönster och förhållningssätt.

HUR TÄNKER VI I DAG?

Detta är ett daghem där pedagogerna tillsammans med barnen forskar, undersöker, leker, lär och pysslar. Men till skillnad från tidigare finns det en medvetenhet om och en vilja att jobba jämställt och jämlikt. Vi jobbar normkritiskt vilket innebär att vi ifrågasätter normer och kön. Vi vill inte frånta barnen någonting utan visa på flera möjligheter och vidga deras roller så att

båda könen vinner. Visst gör vi misstag och fel men vi har en medvetenhet.

PEDAGOGERNA PÅ DAGHEMMET SÄGER:

- ”Jag har ändrat mina värderingar.”
- ”Det här är någonting jag jobbar hela livet ut med, inte bara under processen.”
- ”Det här lämnar jag inte på jobbet utan det finns med hela tiden. Det har förändrat mig.”
- ”Barnen får mera.”
- ”Du är stor, du ska inte gråta” eller ”När du äter blir du stor och stark”. Jag reagerar starkt på detta för ”Du behöver inte vara stor och stark, du får gråta.”
- ”Jag reagerar på när någon bemöter ett barn med till exempel ”Vilket fint spänne du har”. Jag har andra redskap för att bemöta barnet.”
- ”Jag har en medvetenhet.”
- ”Hur kan jag mäta mina framsteg? Jag vet vad jag reagerar på nu, men hur var det tidigare? Det skulle vara bra med en forskning kring både före och efter.”
- ”När jag planerar ser jag att all verksamhet är till för alla.”
- ”Jag presenterar lekar och material jämställt för barnen.”
- ”Jag är lyhörd, tänker till så att pojkar och flickor ska få samma.”
- ”Jag ser att barnen reagerar.”

Paula Forsblom-Sinisalo

Enhetschef för Folkhälsans daghem Kastanjen

Tänk om

Tänk om